

PÄÄKIRJOITUS

Niin on, jos siltä näyttää – näköisnimiset lääkkeet ja lääkitysturvallisuus

Useimmilla meillä lienee kokemusta potilaan tai asiakkaan tulkinnoista ja versioista lääkkeen nimestä tai lääkkeen ulkonäön kuvailuista käytössä olevia lääkkeitä tai lääkemääräyksiä selvitettäessä. Ajantasaiselle kansalliselle lääkelistalle ja Tunne lääkkeesi -kampanjoille on kiistatta tarvetta, pelkästään nimitasollakin, mutta kuinka varmistaa lääkitysturvallisuus, kun ammattilaisenkin hymy hyytyy viimeistään kehittyneiden terapioiden (ATMP) nimistön kohdalla tai kun akuutissa hoitotilanteessa selvitetään, ovatko samankaltaiset ampullit mahdollisesti sekoittuneet toisiinsa ja mitä lääkettä potilaalle on annosteltu? Entä kuinka varmistaa lääkkeiden käytön turvallisuus potilaiden kotona, kun aihe tuottaa päänsäivävaivaa ammattilaisillekin?

Lääketieteen sanasto perustuu latinan ja kreikan termistöön ja muodostuu suurelta

osin loogisista peruskomponenteista ja niiden yhdistämisestä. Lääkkeiden nimet sen sijaan ovat puhutuille kielille keinotekoisia, morfologisesti komplekseja termejä. Yhdellä lääkkeellä on myös useampia nimiä: brändiin liittyvä kaupallinen tuotenimi (kauppanimi), vaikuttavan aineen mukainen yleisnimi (geneerinen nimi) ja kemiallisen luokituksen mukainen yhdisteen nimi. Usein lääkevalmisteella on kehitysvaiheessa vielä oma koodinimensä, ja lopulta käyttöön vakiinnuttuaan ammattilaisten käytössä valmisteelle voi muodostua erillinen slanginimi.

Kauppanimi voi olla joko keksitty tai lääkeaineen nimi yhdessä esimerkiksi tavaramerkin, myyntiluvan haltijan tai valmistajan nimen kanssa. Lääkeviranomaisten ohjeiden mukaisesti lääkkeen nimen erotettavuus edellyttää vähintään kolmen kirjaimen eroa toisen lääkkeen nimeen. Keksitty kauppanimi

Turpeinen M, Laatikainen O: Niin on, jos siltä näyttää – näköisnimiset lääkkeet ja lääkitysturvallisuus. Dosis 37:177–179, 2021

ei myöskään saa olla markkinoiva tai erehdyttävästi yleisnimen kaltainen tai terapeuttisessa tai farmaseuttisessa merkityksessä liioitteleva tai harhaanjohtava. Lääkeviranomainen myös arvioi lääkepakkausten ulkoasun osana myyntilupaprosessia. Vaikka säädöksillä saavutetaan merkittäviä parannuksia lääkkeiden eroteltavuudessa, eivät ne ongelman moniulotteisuuden vuoksi pysty sitä kokonaisuudessaan poistamaan.

Look Alike / Sound Alike -lääkkeillä (LASA-lääkkeet, näköisnimiset) tarkoitetaan lääkevalmisteita, joilla on riski sekoittua toisen valmisteen kanssa lääkepakkausten yhtenevästä ulkonäöstä tai valmisteen samankaltaisesta nimestä johtuen. Myyntilupaprosessiin liittyvästä nimi- ja pakkausohjeistuksesta huolimatta LASA-lääkkeet muodostavat merkittävän osan sairaalan riskilääkkeistä ja aiheuttavat huomattavan osan lääkitysvirheistä. LASA-lääkkeet voivat aiheuttaa ongelmia missä tahansa lääkehoidon vaiheessa: määrällisesti eniten LASA-virheitä tapahtuu lääkettä määrättäessä, mutta annosteluun liittyvien virheiden on todettu aiheuttavan eniten haittoja potilaille. Yksi selittävä tekijä tälle erolle voi olla apteekin rooli lääkkeen toimittajana ja lääkemääräyksen tarkistajana. Sairaalaoloissa LASA-lääkkeisiin liittyvät virheet yhdistetään erityisesti tablettimuotoisten lääkkeiden jakamiseen.

Erikoissairaanhoidossa käytettävän lääkevalikoman laajuus ja peruslääkevalikoiman muutokset muun muassa hankintakausista ja saatavuushäiriöistä johtuen vaikeuttavat lääkevalikoiman ja lääkehoitoprosessin riskikohtien manuaalista hallintaa. Samu Kurki ja Joni Palmgrén ovat kirjoittaneet käsillä olevaan Dosikseen artikkelin LASA-lääkkeitä tunnistavasta laskentatyökalusta ja sen hyödyntämisestä samalta kuulostavien (Sound Alike) lääkeparien tunnistamisessa (Kurki & Palmgrén, tässä numerossa). Kyseinen alkuperäistutkimus auttaa osaltaan ennaltaehkäisemään lääkitysvirheitä ja kannustaa jatkotutkimuksiin aiheen parissa.

LASA-lääkkeisiin liittyvä ennakoiva potilasturvallisuustyö on osa rationaalista lääkehoitoa ja linjassa päivitetyn Lääkeinformaatio-

strategian (Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, 2021) ja Turvallinen lääkehoito -oppaan (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2021) tavoitteiden kanssa. Myös LASA-lääkkeiden osalta keskiöön nousevat lääkkeen käyttäjän ajantasaisen lääkitystiedon ja osallisuuden merkitys omassa lääkehoidossaan sekä läkehoidon osaamisen ja lääkeinformaation hyödyntämisen merkitys. Tavoitteisiin pääsemisen vaatii kaikkien lääkehoitoon osallistuvien ammattiryhmien ja lääkkeen käyttäjän yhteistyötä sekä uusien työkalujen ja menetelmien käyttöönottoa lääkitysturvallisuuden kehittämisessä.

Miia Turpeinen

professori,
kliininen farmakologia ja lääkehoito,
Oulun yliopisto
tutkimus- ja arviointiyliääkärinä,
Oulun yliopistollinen sairaala
miia.turpeinen@ppshp.fi

Outi Laatikainen

FT, tutkijatohtori
Oulun yliopisto
outi.laatikainen@oulu.fi

Kirjallisuus

Bryan R, Aronson JK, Williams A, Jordan S: The problem of look-alike, sound-alike name errors: Drivers and solutions. *Br J Clin Pharmacol* 87: 386–394, 2021

Kankkunen T, Laakso T: Lääkevalmisteen nimi ja lääkepakkausten ulkoasu arvioidaan myyntiluvan myöntämisen yhteydessä. *SIC-lääkätietoa Fimeasta*: 1–2, 2019

Laatikainen O, Sneck S, Turpeinen M: Näköisnimisten lääkkeiden kartoitus Oulun yliopistollisessa sairaalassa. *Dosis* 34: 32–43, 2018

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea: Lääkkeen käyttäjä lääkeinformaation keskiöön. Kansallinen lääkeinformaatiostrategia 2021–2026. Fimea Kehittää, Arvioi ja Informoi 2/2021. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, 2021

Ostini R, Rougheadb E, Kirkpatricka C, Monteitha R, Tetta S: Quality use of medicines: medication safety issues in naming; look-alike, sound-alike medicine names. *Int J Pharm Pract* 20: 349–57, 2012

Sosiaali- ja terveysministeriö: Turvallinen lääkehoito. Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021: 6, Helsinki, 2021

Turpeinen M, Laatikainen O: Niin on, jos siltä näyttää – näköisnimiset lääkkeet ja lääkitysturvallisuus. *Dosis* 37: 177–179, 2021